

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 56, LT-01110 Vilnius, tel. 8 706 65105, faks. 8 706 65138, el. p. ombuds@lrski.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191759894

Viešosios įstaigos Ylakių globos namų
direktorei Aušrai Malūkienei

2017-11-14 Nr. 2016/1-40 /3D-

Skuodo r. savivaldybės administracijos
direktoriui Kaziu Viršilui

DĖL 2017 METŲ LAPKRIČIO 6 DIENOS VIZITO Į VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS YLAKIŲ GLOBOS NAMUS REZULTATŲ

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos, vykdančios nacionalinę kankinimų prevenciją, vadovas, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas 2016 m. liepos 20 d. ataskaitoje Nr. 2016/1-40 „Dėl žmogaus teisių padėties Šiaulių apskrities suaugusių asmenų globos įstaigose: Aukštelkės socialinės globos namuose, Beržėnų senelių namuose, viešojoje įstaigoje „Senelių namai“, Šiaulių miesto savivaldybės globos namuose, Linkuvos socialinių paslaugų centre, Joniškio Švč. M. Marijos parapijos senelių globos namuose „Santara“, uždarojoje akcinėje bendrovėje „Senjorų namai“, Šeduvos globos namuose, Rozalimo Švč. M. Marijos vardo parapijos senjorų namuose, biudžetinėje įstaigoje Liolių socialinės globos namuose; Klaipėdos apskrities suaugusių asmenų globos įstaigose: viešojoje įstaigoje Telšių vyskupijos „Carito“ Klaipėdos regiono globos namuose, viešojoje įstaigoje Skuodo globos namuose, viešojoje įstaigoje Ylakių globos namuose, biudžetinėje įstaigoje Klaipėdos miesto globos namuose, Palangos miesto globos namuose, Viliaus gaigalaičio globos namuose“ pateikė rekomendacijas dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų šiose įstaigose (tarp jų, ir viešojoje įstaigoje Ylakių globos namuose (toliau vadinama – Ylakių GN arba įstaiga) ir nustatytų trūkumų taisymo.

Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti, kaip įgyvendintos rekomendacijos, pavedė Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro patarėjams Kristinai Brazevič ir Jurui Taminskui atlikti pakartotinį patikrinimą Ylakių GN.

2017 m. lapkričio 6 d. vykusio pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad iš aštuonių Seimo kontrolieriaus teiktų rekomendacijų septynios yra įgyvendintos, viena įgyvendinta iš dalies, o neįgyvendintų rekomendacijų nėra.

1. Įgyvendintos rekomendacijos

Seimo kontrolierius Ylakių GN administracijai rekomendavo imtis priemonių užtikrinti, kad:

1.1. *būtų sudarytos sąlygos valgio metu naudotis visais stalo įrankiais*

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad įstaigos gyventojams kiekvieno valgymo metu yra išduodami visi stalo įrankiai. Taip sudaromos sąlygos palaikyti arba atkurti jų prarastus valgymo įgūdžius. Tiesiogiai su gyventojais dirbantiems darbuotojams periodiškai primenama, kad būtina padėti GN gyvenantiems asmenims palaikyti turimus arba atkurti dėl sveikatos būklės prarastus, sutrikusius arba net dėl buvusio gyvenimo būdo neįgytus valgymo su stalo įrankiais įgūdžius;

1.2. *būtų sudaromos tinkamos sąlygos asmenims užsirakinti savo kambariuose, t. y., siekiant užtikrinti gyventojų saugumą, būtų dedamos tokios spynos, kad, prireikus, būtų galima atrakinti kambarį, kiekvienam gyventojui būtų išduotas atskiras raktas ir jie būtų informuojami apie galimybę turėti savo kambario raktą ir šią patalpą rakinti*

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad gyventojams sudarytos sąlygos užsirakinti savo gyvenamuosiuose kambariuose, įdėtos naujos durų spynos. Siekiant užtikrinti gyventojų saugumą, įdėtos tokios spynos, kad, prireikus, būtų galima atrakinti kambarį. Kiekvienam gyventojui, atsižvelgiant į jo sveikatos būklę, taip pat išreikštą norą, išduotas atskiras raktas nuo jo gyvenamosios patalpos durų užrakto. Prieš dedant naujas durų spynas gyventojams buvo suteikta visa būtina informacija apie tai, kad jų kambariuose bus dedamos naujos spynos, jiems bus išduoti raktai ir jie galės užsirakinti savo kambarį;

1.3. *būtų sudaromos tinkamos sąlygos asmenims individualizuoti savo gyvenamąjį kambarį, gyventojai būtų motyvuojami tai daryti, o darant patalpų remontą, perkant baldus asmenys būtų apklausiami dėl pageidavimų ir į tai pagal galimybes būtų atsižvelgiama*

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad atsižvelgiant į gyventojų (apklausos metu) išreikštus pageidavimus bei įstaigos finansines galimybes, individualizuoti gyventojų gyvenamieji kambariai. Gyventojų pageidavimu nupirkti kilimai, jų kambariuose pakabintos lentynos (susidėti asmeniniams daiktams), nuotraukos, paveikslai, laikrodžiai ir kt. Gyventojai yra informuoti, kad jie gali jiems priimtina forma (žodžiu arba raštu) kreiptis į administraciją ir išsakyti savo pageidavimus individualizuojant kambarius. Globojami asmenys taip pat informuoti, kad visais atvejais, kabinant paveikslus, nuotraukas ir kitus daiktus, darant kambario remontą, perkant ar statant kambarį baldus, jie bus apklausiami dėl pageidavimų ir į tai pagal galimybes bus atsižvelgiama;

1.4. *būtų užtikrinta teisė gyventojams (tinkamai informuotiems) patiems priimti sprendimą dėl jų gydymo, taip pat ir atsisakyti gydytojo paskirto gydymo, išskyrus atvejus, kuomet asmuo yra neveiksnus, ribotai veiksnus, ar kitais teisės aktų nustatytais atvejais*

Pakartotinio patikrinimo metu išsiaiškinta, kad gyventojams sudaryta teisė patiems priimti sprendimą dėl jiems paskirto gydymo, prieš tai suteikus visą būtiną informaciją. Sutikimas arba nesutikimas su skiriamu gydymu gyventojai išreiškiami raštu, pasirašant asmens sveikatos priežiūros kortelėje;

1.5. *įstaigos kontroliuotų, kaip savarankiškai gyventojai savo gyvenamuosiuose kambariuose laiko įvairius vaistinius preparatus ir juos vartoja, arba atsisakytų praktikos, kuomet vaistai laikomi globojamųjų kambariuose*

Lankantis pakartotinai nustatyta, kad gyvenamuosiuose kambariuose vaistus laiko nedidelė dalis gyventojų, jų turimi vaistiniai preparatai (jų galiojimo terminas) tikrinami kartą per mėnesį; pagal 2016 m. lapkričio 6 d. patvirtintą gyventojams gydytojo paskirtų medikamentų vartojimo savarankiškai tvarkos aprašą, gyventojai, išskyrus tuos, kurie teismo sprendimu pripažinti neveiksniais arba ribotai veiksniais sveikatos priežiūros srityje, turi teisę vartoti gydytojo paskirtus vaistus savarankiškai; siekiant užtikrinti saugų medikamentų vartojimą, tokiems gyventojams medikamentai išduodami dalimis, po mažiausią pakuotę;

1.6. *individualūs socialinės globos planai (ISGP) būtų sudaromi išsiaiškinus kiekvieno globos įstaigos gyventojų individualius poreikius ir, pagal galimybes, dalyvaujant pačiam gyventojui, atsižvelgiant į jo socialinius ryšius, pasiteiraujant giminaičių, kitų artimųjų nuomonės apie asmens poreikius ir su jų tenkinimu susijusias priemones. Taip pat globos planai būtų tinkamai užpildyti, laiku peržiūrimi ir darbuotojų bei paties globojamojo asmens pasirašyti, bei kartu būtų skiriama daugiau dėmesio individualiems pokalbiams su gyventojais, periodiškai paaiškinama (primenama) globojamiems asmenims, kas yra ISGP ir koks jų sudarymo tikslas, kokios šiuose planuose nustatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo priemonės ir kokie rezultatai; gyventojai būtų supažindinami su žalingų įpročių prevencijos programomis; globos įstaigose būtų užtikrinamas socialinio darbo su gyventojais nuoseklumas, sistemiškumas*

Per pakartotinį vizitą nustatyta, kad su įstaigos socialiniais darbuotojais buvo aptarti ISGP sudarymo, pildymo ir priežiūros klausimai. ISGP sudaromi išsiaiškinant kiekvieno gyventojų

individualius poreikius bei dalyvaujant pačiam gyventojui. Taip pat atsižvelgiama į globojamo asmens socialinius ryšius, esant galimybei, pasiteiraujama giminaičių, kitų artimųjų nuomonės apie asmens poreikius ir su jų tenkinimu susijusias priemones. Be to, susipažįstant su atsitiktine tvarka išrinktais gyventojų ISGP, nustatyta, kad ISGP peržiūrėti laiku, juos pasirašo globojami arba jiems atstovaujantys asmenys. Kai kurie kalbinti gyventojai nurodė, kad jiems buvo paaiškinta, kas yra ISGP ir koks jų sudarymo tikslas, kokie šiuose planuose nustatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo priemonės ir rezultatai.

Kiekvienais metais įstaigoje sudaromas metinis veiklos planas, kuriame numatomos laisvalaikio ir užimtumo veiklos, su kuriomis gyventojai supažindinami susirinkimų, užsiėmimų metu, jis taip pat yra skelbiamas įstaigos internetinėje svetainėje (nuoroda į 2017 m. veiklos planą: http://www.ylakiuglobosnamai.lt/file/repository/2017_m_Veiklos_planas.pdf); laisvalaikio ir užimtumo veiklų planas-tvarkaraštis yra pakabintas viešai, gyventojams prieinamoje ir gerai matomoje vietoje (salėje). Socialiniai darbuotojai, bendraudami su gyventojais individualių pokalbių ar susirinkimų metu, domisi, kokių užimtumo formų gyventojai norėtų ir pagal galimybes jas organizuoja. Globos namuose vykdomos įvairios prevencinės programos: žalingų įpročių ir jų pasekmių, sveikos mitybos ir gyvensenos. Socialinio darbo su gyventojais nuoseklumas ir sistemiškumas užtikrinamas planuojant darbą, atsižvelgiant į individualius kiekvieno gyventojų poreikius ir prašymus, dalinantis patirtimi su kitomis globos įstaigomis;

Seimo kontrolierius Socialinių paslaugų ir priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos prašė:

visoms suaugusiųjų globos įstaigoms rekomenduoti: 1) nuolat plėsti darbuotojų ir gyventojų žinias apie žmogaus teisę į privatumą; 2) patvirtinti išsamias privatumo taisykles ir įtvirtinti atitinkamas pareigas darbuotojų pareigybinuose nuostatuose; 3) paskirti darbuotoją, atsakingą už privatumo taisyklių įgyvendinimą

Pakartotinio vizito metu nustatyta, kad Socialinių paslaugų ir priežiūros departamento rekomendacija įgyvendinta: 1) vyr. socialinė darbuotoja periodiškai organizuoja darbuotojų užsiėmimus, kurių metu aptariami ir analizuojami darbiniai klausimai, susiję su žmogaus teise į privatumą; 2) įstaiga yra patvirtinusi privatumo taisykles ir įtvirtinusi atitinkamas pareigas darbuotojų pareigybinuose nuostatuose; 3) *paskirtas darbuotojas, atsakingas už privatumo taisyklių įgyvendinimą.*

2. Iš dalies įgyvendintos rekomendacijos

Seimo kontrolierius Ylakių GN administracijai rekomendavo imtis priemonių užtikrinti, kad:

2.1. gyventojams vaistus dalintų, pagelbėtų išgerti, stebėtų jų poveikį bei registruotų informaciją apie vaistų suvartojimą kompetentingas personalas.

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad, siekiant įgyvendinti rekomendaciją, įstaiga kreipėsi į Skuodo rajono savivaldybę prašydama skirti papildomų lėšų (didinant socialinės globos kainas) dviejų slaugytojo etatų įsteigimui. 2016 m. spalio 27 d. Skuodo r. savivaldybės taryboje buvo patvirtintos naujos socialinės globos paslaugos kainos ir nuo 2017 m. sausio 1 d. įsteigtas dar vienas slaugytojo etatas. Tačiau, įstaigos administracijos teigimu, turint tik du slaugytojus, kurie teiks asmens sveikatos priežiūras paslaugas gyventojams, globos namai ne visada (pvz., slaugytojų atostogų metu, nedarbingumo metu) gali užtikrinti, kad gyventojams vaistus sugirdys, stebės jų poveikį medicininį išsilavinimą turintis personalas. Ylakių GN direktorė nurodė, kad pakartotinai kreipsis į savivaldybę dėl papildomo slaugytojo etato steigimo.

Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per pakartotinį patikrinimą nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, viešosios įstaigos Ylakių globos namų direktorei Aušrai Malūkienei rekomenduoja informuoti apie įstaigos prašymo Skuodo r. savivaldybei dėl slaugytojų etatų skaičiaus didinimo nagrinėjimo rezultatus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 6 dalimi apie Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešti iki 2017 m. gruodžio 15 dienos. Kompetentingos institucijos turi konsultuotis su Seimo kontrolieriumi dėl rekomendacijų galimų įgyvendinimo priemonių.

Įstaigos vadovas, Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas